

Correctievoorschrift VWO

2008

afnametijdstip 2

culturele en kunstzinnige vorming 2

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het proces verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

1a De directeur kan een tweede corrector aanwijzen. In dat geval dient in dit correctievoorschrift voor "gecommitteerde" telkens te worden gelezen "tweede corrector".

Indien de directeur geen tweede corrector aanwijst zijn de betreffende bepalingen niet van toepassing.

2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces verbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.

3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 6 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
  - 7 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
  - 8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer die de school heeft vastgesteld.
De CEVO zal een waarde voor de normeringsterm N bekend maken, die zou hebben gegolden, als deze toets als centraal examen was afgenomen.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 64 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 Kruistochten

---

1 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Voor de middeleeuwse gelovige was het belangrijk om zeker te weten (in dit geval werd het door de paus beloofd) dat hij vrij van zonden zou sterven: dan ging hij naar de hemel. Anders zou hij moeten lijden in hel of vagevuur.

2 maximumscore 3

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (drie van de volgende):

- (escapisme:) Door op kruistocht te gaan kon iemand ontsnappen aan de eigen omgeving en/of persoonlijke leefomstandigheden en/of een avontuurlijk leven gaan leiden.
- (economische motieven:) Kruistochten boden kansen om iemands materiële positie te verbeteren: vrijstelling van belasting en/of opschorting van betaling van schulden en/of bevrijding uit lijfeigenschap en/of tijdens een kruistocht kon geld verdiend worden aan de organisatie en/of door handelscontacten aan te knopen en/of een kruistocht bood werkverschaffing aan jongere leden (zonder erfdeel) van de aristocratie.
- (streven naar macht:) Vooral de adel kon zich op kruistocht onderscheiden en zo een machtspositie verwerven, hetzij binnen het verband van de kruistochten, hetzij in het Heilige Land.
- (bijstaan van geloofsgenoten:) Een van de motieven voor de kruistochten was het beschermen van christenen (in het Byzantijnse rijk) tegen aanvallen van moslims.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

3 maximumscore 3

drie van de volgende:

- In een middeleeuwse voorstelling zijn de (verschijnings)vormen van figuren, dieren, architectuur en vegetatie sterk vereenvoudigd / schematisch weergegeven.
- De onderlinge verhouding tussen figuren en tussen figuren en architectuur wordt in de middeleeuwen vaak bepaald door het belang van deze onderwerpen binnen de voorstelling: de aanvallers links zijn veel groter dan de verdedigers en/of de toren rechts.
- De kleuren zijn overwegend egaal toegepast: er wordt geen schaduwwerking gesuggereerd.
- Een middeleeuwse voorstelling heeft meestal een sterk lineair karakter: de (verschijnings)vormen worden aangegeven door contourlijnen.

per juist antwoord

1

4 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De oosterse miniatuurschilders verbeelden, net als westerse kunstenaars in de middeleeuwen, het verhaal dat ze willen vertellen door de zichtbare werkelijkheid te *stileren*. Onderlinge verhoudingen, kleuren en vormen worden niet zozeer afgeleid van die werkelijkheid, maar bepaald door de inhoudelijke betekenis van de voorstelling.

5 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Er wordt gemusiceerd met instrumenten die ook al in de middeleeuwen voorkwamen: eenvoudige snaar-, blaas- en slaginstrumenten (zoals luit, rebec, blokfluit).
- Er wordt eenstemmig gezongen.
- De begeleidende instrumenten lopen in gelijke beweging / parallel met de zangstemmen, zij volgen de zangstemmen. Deze vorm van samenspel, eenstemmig, was gebruikelijk in de middeleeuwen.
- In de begeleiding wordt steeds hetzelfde ritme op slaginstrumenten herhaald, zoals in middeleeuwse (dans-)muziek vaak voorkwam.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De kruisvaarders (de ridders die met Lodewijk meegaan) zien het Heilige Land (Palestina, met de hoofdstad Jeruzalem) als de bakermat van het christelijke geloof (en zichzelf als erfgenamen van het oude Israël). De 'ongelovige vijand' (de islam: Turken en Almoraviden) heeft dit rijk (van God) met zijn geschiedenis en heiligdommen van de christenen afgenomen en moet verdreven worden.

7 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- De kruisvaarders leerden van de moslims (bijvoorbeeld toename van kennis op het gebied van de literatuur uit de klassieke oudheid, de geneeskunst, de wiskunde).
- De kruistochten zorgden ervoor dat onderlinge strijd in Europa minder voorkwam. Door de aandacht en de agressie te richten op een gemeenschappelijk doel buiten Europa, bleef het in Europa zelf relatief rustig.
- De kruistochten leidden ook tot economische bloei vanwege onderlinge handel in het Westen en handelscontacten met het Oosten.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 4

- Het onderwerp kruistochten is geliefd, want (twee van de volgende): 2
  - in de negentiende eeuw heeft men een hernieuwde belangstelling voor de middeleeuwen.
  - daarmee kan aandacht besteed worden aan andere, exotische culturen (oriëntalisme), wat in de romantiek aantrekkelijk werd gevonden.
  - in de negentiende eeuw is er sprake van een hernieuwde belangstelling voor religie en onderwerpen die daarmee te maken hebben.

per juiste reden 1

- Het onderwerp kruistochten is geschikt voor opera, want (twee van de volgende): 2
  - het biedt spectaculaire mogelijkheden voor theater: vlaggen, optochten, soldaten enzovoort.
  - er kunnen fanfares in de muziek verwerkt worden en/of het onderwerp is geschikt voor grote koorpartijen.
  - opera wil emoties uitvergrooten: patriottisme en/of gevechten bieden mogelijkheden om het emotionele aspect breed uit te meten.
  - de heldhaftige inhoud biedt veel dramatische mogelijkheden.

per juist antwoord 1

9 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Het is een plechtig gezang (hymne): een volkslied wordt meestal ceremonieel gebruikt.
- De melodie ligt goed in het gehoor: een volkslied moet door iedereen gezongen kunnen worden, of: de muziek is niet complex dus geschikt voor samenzang.
- Er worden melodische passages herhaald, waardoor de muziek gemakkelijk te onthouden is.
- In deze uitvoering maakt de muziek een crescendo, waardoor het imponeert en kracht / verbondenheid uitdrukt.

per juist antwoord 1

Blok 2 Schildersreizen

14 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende):

- Rembrandt was zeer succesvol en was voor opdrachten dan ook niet afhankelijk van het gilde. Hij kon de (aanvankelijk) strenge gildenregels gemakkelijk negeren (van uitsluiting of bestraffing ging voor hem geen dreiging uit).
- In de zeventiende eeuw wordt de kunstenaarspraktijk beheerst door een marktsysteem dat gebaseerd is op vraag en aanbod. Aan deze praktijk werden gildenregels al snel ondergeschikt gemaakt. Zo kon het hebben van veel leerlingen relevanter zijn dan de gildenregels.

15 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- In Italië bevonden zich veel overblijfselen uit de oudheid. In een periode waarin de kunst zich oriënteerde op de oudheid, leverde een feitelijke confrontatie met beelden uit deze periode een bijdrage aan de vorming tot kunstenaar 1
- De Italiaanse kunst had in de renaissance (mede dankzij de erfenis van de klassieke oudheid) een zeer hoog niveau bereikt. Het werk van de renaissancekunstenaars was dan ook een bron van inspiratie 1

16 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De ontwikkeling van genres in de schilderkunst in de zeventiende eeuw betekende de opkomst van onderwerpen als het stilleven, het eigentijdse genrestuk, het (Hollands) stadsgezicht en landschap. Voor deze onderwerpen was de Italiaanse schilderkunstige traditie niet van belang.

17 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Houbraken noemt Rembrandt een 'ketter' omdat 'regels' voor hem niet tellen: Op afbeelding 5 en 6 is te zien dat hij de figuren naar het leven tekent in plaats van het klassieke, door regels bepaalde, schoonheidsideaal na te volgen. De vrouwen zijn niet geïdealiseerd; het zijn realistische, gewone vrouwen met een doorleefd lichaam.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (één van de volgende):

- De Nederlandse kunstmarkt in de zeventiende eeuw kende een grote onderlinge concurrentie. Om op deze markt een eigen plaats te veroveren was een vergaand specialisme als het ‘italianiserende’ landschap een goede keuze.
- Er was een markt voor dit soort (‘italianiserende’) landschappen omdat deze de status hadden van iets bijzonders / een beeld gaven van een land dat in de belangstelling stond / geassocieerd werden met persoonlijke ontwikkeling van de koper.

19 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben.

Landschappen ontstonden altijd in het atelier en waren niet gebaseerd op een directe weergave van de zichtbare werkelijkheid. Het ging veeleer om verzonnen en gecomponeerde landschappen (eventueel geïdealiseerd) die een bepaalde stemming moesten weergeven. (Wel werd er gebruik gemaakt van schetsen en studies, eventueel van anderen).

20 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Een beeld van exotisme en erotiek: een haremvrouw ligt naakt te wachten op haar sultan. Het suggereert een seksuele vrijheid en/of losbandigheid die in het Westen onbekend was.

21 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De vrouwen zitten op een ‘alledaagse’, ongeposeerde manier bij elkaar (met een dienares die net het beeld uitloopt).
- Het interieur is geen gecomponeerd ‘toneel’ maar een ‘toevallige’ hoek van de ruimte waar de vrouwen zich bevinden: een spiegel en/of een openstaande deur (die onnadrukkelijk zijn weergegeven) maken het ‘echt’.
- De voorstelling bevat veel details, bijvoorbeeld zijde-achtige kleding met veel versierselen en/of gouden sieraden, tapijten, tegels zijn gedetailleerd weergegeven.
- De vrouwen hebben duidelijk Oriëntaalse of niet-Europese gezichten (wat niet geldt voor de odalisque op afbeelding 7).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Voor Delacroix vertegenwoordigden de haremscènes een onbekende wereld (al dan niet zelf waargenomen), die interessant was om in beelden vast te leggen <> voor Matisse was dit onderwerp vooral een bron van inspiratie omdat oosterse onderwerpen en vormen hem in staat stelden om zijn eigen schilder Kunstige opvattingen te etaleren.

23 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Bij Matisse is de kleur autonoom / zelfstandig: de kleur is, net als op de miniatuur, eerder gekozen vanwege de decoratieve en/of contrastwerking dan op grond van de verhalende betekenis.
- De kleuren vormen grote, (meestal) verzadigde vlakken/vormen en patronen, zonder nuances of overgangen.
- Matisse gebruikt een beperkt aantal kleuren in eenzelfde toon (bijvoorbeeld één tint rood voor vloer, broek en decoratiepatroon).
- De ruimte werkt overwegend tweedimensionaal: de perspectiefwerking wordt afgezwakt door de dominante patronen en/of de ruimte wordt vlak door de kleurvlakken zonder schaduwen.
- Het werk is decoratief door de opvallende (abstracte) patronen die over het hele vlak verspreid zijn.

per juist antwoord

1

24 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Delacroix schilderde beide werken in de eerste helft van de negentiende eeuw. Schilders houden zich in die tijd nog aan een traditionele weergave van de werkelijkheid: licht, kleur, vorm en ruimte komen min of meer overeen met de uiterlijke verschijningsvorm van het onderwerp, of: Het was de periode van de romantiek, waarin schilderachtig, vaak met grote gebaren (of theatraal) gewerkt werd
- Het werk van Matisse uit het begin van de twintigste eeuw kent een vormgeving die modern en/of expressief genoemd kan worden vanwege de experimentele wijze waarop is omgegaan met vorm, kleur en ruimte. Dit past binnen de tijd omdat in het eerste kwart van de twintigste eeuw de beeldende kunst tal van vernieuwingen ondergaat

1

1

25 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

In het begin van de twintigste eeuw wordt het belang van de eigen artistieke traditie door vooruitstrevende kunstenaars (de avant-garde) gerelativeerd. Zij zoeken naar een nieuwe essentie en denken die te kunnen vinden in de kunst van niet-Europese culturen omdat ze deze zien als 'puur' en 'onbedorven door kunsthistorische tradities'.

Blok 3 Van blackface tot tante Es

26 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Voor de blanke Noord-Amerikaanse arbeiders waren de zwarte slaven en hun cultuuruitingen een vreemde bezienswaardigheid. Het beeld dat ze in de minstrelshows kregen van de zuidelijke plantages, met slaven die buiten leefden, dansten en muziek maakten, vormde een groot contrast met hun eigen zware leven in de fabrieken.

27 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Het (arme) blanke Amerikaanse (arbeiders)publiek kon bij deze act lachen om de zwarte mensen die het nog slechter hadden dan zichzelf. Daarmee konden zij hun eigen misère even vergeten.

28 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- fusion: omdat het gaat om een mengvorm van bewegingen uit de blanke en zwarte cultuur. Het netjes naast elkaar lopen en het afnemen van de hoed uit de blanke cultuur wordt vermengd met typisch 'Afro-Amerikaanse' bewegingen, zoals het naar binnen en buiten brengen van de knieën 1
- De parodie wordt versterkt omdat de zwarte slaven zich kleden en gedragen als hun blanke meesters, maar dan op een uitvergroete en overdreven manier: er is sprake van overdrijving en/of omkering 1

29 maximumscore 2

Blackface performers konden probleemloos opgenomen worden in het vaudevilletheater omdat (twee van de volgende verklaringen):

- het vaudevilletheater net als de minstrelshow een mix was van zang, dans en sketches en/of uit een verzameling korte acts bestond, waarin de blackface-acts (eveneens zang, dans en sketches) gemakkelijk ingepast konden worden zonder de theatervorm aan te passen.
- blackface performers bekend waren bij het publiek en het vaudevilletheater met publiekstrekking werkte.
- vaudevilletheater net als de minstrelshow bedoeld was voor een breed publiek. In het verleden was duidelijk geworden dat de blackface-act een breed publiek aansprak.

per juiste verklaring

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

30 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Je kunt op allerlei plaatsen gemakkelijker films vertonen dan een voorstelling met acteurs, decors etc. omdat je alleen de filmrol hoeft te laten reizen, of: er konden meer kopieën in omloop gebracht worden, waardoor het bereik van film groter was dan één specifiek theater 1
- De toevoeging van geluid maakt film aantrekkelijker omdat het publiek daardoor een grotere realiteitsbeleving krijgt: er kan beter meegeleefd worden met wat er op het scherm gebeurt 1

31 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

In de cultuur van het modernisme wendden kunstenaars zich af van het realisme: kunst moest juist niet realistisch zijn, maar expressionistisch of abstract of zich op een andere manier verhouden tot de zichtbare werkelijkheid. Geluid maakt (evenals kleur) een film realistischer en daarom sluit de stomme film beter aan bij het modernisme: emoties en handelingen moeten bij gebrek aan taal worden uitvergroot of teruggebracht tot essenties (waardoor de stomme film 'kunstmatiger' aandoet dan de meer 'levensechte' geluidsfilm).

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

32 maximumscore 3

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Functie: In de negentiende eeuw hadden de burgerlijke gezelschapsdansen vooral de functie om de status van de burgerlijke elite te bevestigen en zichtbaar te maken. Een bal was een formele gebeurtenis, gekoppeld aan strikte regels en gebruiken. In het begin van de twintigste eeuw wordt de dans een middel tot verstrooiing en amusement voor brede lagen van de bevolking 1
- Verschillen met betrekking tot dans (twee van de volgende): 2
  - In de negentiende eeuw danste men in vaste paren (gehuwden, verloofden, familiale en politieke relaties) < > vanaf het begin van de twintigste eeuw danste men individueeler, (ook nog in koppels maar) los van elkaar, waarbij man en vrouw hun eigen bewegingen maakten.
  - In de negentiende eeuw stonden de danspartners helemaal rechtop met de gezichten naar elkaar toe terwijl ze elkaar op een zedige manier vasthielden < > later keek men elkaar niet voortdurend aan, kon de afstand tussen man en vrouw en/of de wijze van lichamelijk contact variëren.
  - In de negentiende eeuw waren de bewegingen beheerst (en de muziek rustig) < > later werden de bewegingen vrijer en lossier en/of was de muziek ritmischer, swingender waardoor het tempo van de bewegingen hoger kwam te liggen.

per juist verschil

1

33 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Stereotypering maakt het personage herkenbaar. Daardoor is het publiek eerder geneigd een nieuw medium te accepteren, omdat dit nieuwe medium binnen de grenzen van het referentiekader van het publiek komt te liggen.

34 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

In de jaren vijftig was de Nederlandse samenleving burgerlijk en behoudend. Dinky is niet alleen een buitenlander maar ook nog eens zwart en hij verleidt een blank (braaf, burgerlijk) meisje. Maar omdat hij dat op een lieve, charmante manier doet wordt hij ongevaarlijk en daarmee acceptabel.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

35 maximumscore 1

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Ja, want beiden praten vanuit hun eigen cultuur, waarbij het gemeenschappelijk referentiekader toch zo groot is, dat ze alles kunnen zeggen en elkaars grapjes begrijpen en ze elkaar voortdurend bevestigen.

of:

- Nee, want Raymann persifleert weliswaar de Surinaamse cultuur, maar de Nederlandse cultuur blijft buiten schot en tot een echte uitwisseling van culturen komt het niet. Het is eerder een act met amusementswaarde dan een echt gesprek.

36 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- De populariteit van Dinky komt vooral voort uit het feit dat een acteur met een donkere huidskleur nog een zeldzame verschijning was in de jaren vijftig. De Nederlandse cultuur was nog nauwelijks gemengd 1
- Raymann speelt met de tante Es-act juist in op het feit dat grote delen van de Surinaamse cultuur inmiddels onderdeel zijn geworden van de Nederlandse cultuur. De populariteit zit niet meer in het bijzondere, maar juist in de herkenning 1

5 Inzenden scores

Voor dit examen hoeft u geen afnamegegevens aan Cito te verstrekken.

6 Bronvermeldingen

- afbeelding 1:   miniatuur uit Frans handschrift, 1280
- afbeelding 2:   Andrea Vicentino, schilderij uit 16e eeuw
- afbeelding 3:   miniatuur uit Hunernama, 1584
- afbeelding 4/5:   Rembrandt
- afbeelding 6:   Nicolaes Berchem
- afbeelding 7/8:   Eugène Delacroix
- afbeelding 9/10   Henri Matisse
- afbeelding 11:   miniatuur uit Perzisch manuscript
-
- audiofragment 1: *Chevalier, Mult Estes Guariz*, (anoniem, 1147, tweede kruistocht) Music of the Crusades, The Early Music Consort of London o.l.v. David Munrow, Decca 1970/1991
-
- tekst 1:   uit: Thomas Asbridge, *De eerste kruistocht, De oorsprong van het conflict tussen islam en christendom*, Amsterdam 2006
- tekst 2:   Orhan Pamuk, *Ik heet Karmozijn*, Amsterdam Antwerpen 2001
- tekst 6:   Arnold Houbraken, *De groote schouburgh der Nederlantsche konstschilders en schilderessen*, Amsterdam 1718-1721.
- tekst 7:   onder meer naar: Robert C. Toll, *Blacking up. The Minstrel Show in Nineteenth Century America*, London/Oxford/New York, 1974
A. Bean, J.V. Hatch (ed.), *Inside the minstrel mask. Readings in Nineteenth-Century blackface Minstrelsy*, Hanover/London, 1996
-
- videofragment 1: uit Giuseppe Verdi, *I Lombardi alla prima crociata*, Koor en orkest van Scala Milaan o.l.v. G. Gavazzeni. Warner NVC Arte 1984
- videofragment 2: uit Giuseppe Verdi, *Jérusalem*, Koor en orkest van Teatro Carlo Felice o.l.v. M. Plasson. TDK 2000
- videofragment 3: uit *Broadway, The American Musical, 2004*
- videofragment 4: cakewalk, 1903
- videofragment 5: *Sonny Boy*, uit *The singing fool*, VS 1928
- videofragment 6: uit *Pension Hommeles*
- videofragment 7: NOS, uitzending 13 mei 2007